

INTERVIEW BROADCASTMAGAZINE

“HILVERSUM HAD ‘T”. Is dat eigenlijk wel zo?” Aan de stroom van heren en dames uit de grote stad die elke ochtend tussen negenhonderd uur en negenhonderddertig uur op het Mediapark worden aangevoerd, moet haast een andere conclusie worden verbonden. Of figureren zij toch in de remake van Fritz Langs’ *Metropolis*? In deze aflevering over beeldbepalende regisseurs van nu was de omroepstad voor Ruud van Gessel en Henk Roozeboom slechts een plek om af te spreken. Voor veel regisseurs is Nederland en liever nog de wereld het werkterrein.

Jan Pool is een van die regisseurs die werkt met de mensen waar hij vroeger in het ouderlijk huis met bewondering naar keek. Hij regisseerde *Henny zoekt God* en het tijdelijk opnieuw leven ingeblazen *RUR*. Huisman versus Lenferink, is er een groter contrast mogelijk? Niet voor Pool want in beide hoofdrolspelers vond hij de oprechte interesse voor andere mensen. Dat gevoel hoort bij Jan Pool zoals blijkt uit zijn programma’s als *De Wandeling* en *Tussen Hemel en Aarde*. Een *Staverman* ziet alles hoort daar ook bij want “ik wil alles gewoon een keer gedaan hebben.”

Kamikaze gevoel

Jan Pool: “ik heb heel veel banden gearhiveerd en heel veel kabels gelegd. Ik ben dus echt via het vak van kabelsjouwer het vak ingerold. Ik werkte bij XL Producties, een kleine productiemaatschappij die veel voor de EO deed. Ik maakte daar deel uit van het meubilair. Omdat het zo klein was, deed je alles wat voor handen kwam. Als vanzelf werd ik een soort veredelde productieassistent. Ik ging voormonteren, maakte interviews en later ook programma’s. Gaandeweg werd ik zelfstandig programmamaker. Oorspronkelijk wilde ik schrijver/journalist worden. Op de Havo was ik al zo druk met journalistieke dingen, dat ik er maar een jaar op heb gezeten. Het ging zelfs zo ver dat ze me uit de les haalden omdat de fotograaf van de plaatselijke krant wilde weten wie hij moest fotograferen. In die tijd hadden we nog geen mobieltjes. Ik zette me daarentegen wel in voor de schoolkrant met een oplage van 300 exemplaren. In die tijd deed ik ook al interviews met bekende popgroepen zoals bijvoorbeeld het Goede Doel. Henk Westbroek vroeg dan waarvoor het was en dan zei ik dat het én voor de schoolkrant én voor het plaatselijke dagblad was. Maar dat interview moest ik dan nog aan die krant verkopen. Dat ene jaar op de Havo liep eigenlijk op niets uit en ik kon dus niet naar de School voor Journalistiek. Toen kwam ik bij Excel terecht. Daar heb ik natuurlijk heel veel productiewerk gedaan. Ik weet nog goed dat de cameraploeg van de NOB zich, bij een van mijn eerste regieklussen, afvroeg waar de regisseur toch bleef. Ja, ik vind het erg leuk dat ik zo in het vak gerold ben en het

heb kunnen leren. Mijn mazzel is dat ik gewoon maar dingen ben gaan doen. Ik doe bijvoorbeeld sinds een jaar of vijf meercamera regie. Dat heb ik mezelf aangeleerd door heel goed te kijken naar collega's. Mensen die zich voor hun vak interesseren, vinden het leuk om erover te praten. Ik bleef maar vragen. Als ik zag dat een belichter een lampje op het plafond richtte en dat volgens mij niet logisch was, vroeg ik waarom. Dat bleek dan 'bouncen' te heten en een functie te hebben. Ik wil ook alles een keer gedaan hebben. Dat geeft me soms wel een kamikaze gevoel. Ik begin ergens aan en kijk wel waar het schip strand."

Solo

Na een paar jaar is XL overgegaan in het hopeloze avontuur Euro 7 dat het nieuwe milieu 'Channel' zou moeten worden, met programma's over natuur en spiritualiteit. Ik kreeg daar natuurlijk een baantje aangeboden. In de praktijk kwam het er op neer dat Euro 7 negentig videobanden van Bob Ross uitzond. Het is nooit een succes geworden. Ja en toen ben ik noodgedwongen maar freelancer geworden. In die beginjaren heb ik voor de EO *Het Traject* gedaan. Dat is *De Bus* avant la lettre. Het was een megaproject voor me. In dat programma toerden zeven jongeren uit zeven verschillende Europese landen die elkaar daarvoor niet kenden, in een bus door Europa. We begonnen in Maastricht, het Verdrag van Maastricht speelde toen. Het was een experiment om te kijken of je met die jongeren in zeven weken tijd een soort mini verdrag van Maastricht zou kunnen realiseren. Nou, ik heb me samen met nog een paar anderen helemaal gek gewerkt. Ik moest alles regelen van de beschildering van de bus tot en met de screening van de kandidaten en de montage. Het was een grote solo actie. Maar al die contacten die ik bij Excel had opgedaan, kwamen mij, zeker toen ik freelancer werd, goed van pas. Die mensen belden mij nog steeds. Het enige verschil was dat ze nu een factuur van mij kregen. Ik hoefde niet 'ongelooflijk' op zoek te zijn naar werk. Er diende zich het een na het ander aan en ik deed alles."

Stiekem

Dat kameleongedrag heeft ook wel een nadeel. Het kan ook betekenen dat je alles doet en dus nooit echt ergens goed in wordt. Daar heb ik me bij neergelegd. Het liefst wil ik natuurlijk artistiek geweldige dingen maken of in een ding echt uitblinken. Maar als ik daarvoor had gekozen had ik weer een heleboel andere dingen niet gedaan. Ik zou het vreselijk vinden wanneer ik al dat drama, die studioregie en heel veel ENG-programma's niet gemaakt zou hebben. Maar als ik om me heen kijk en jongere collega's zie die hun nek uitsteken met het maken van films, dan heb ik daar enorme bewondering voor. Stiekem wil ik dat eigenlijk ook. Maar ik ben daar toch te calvinistisch voor. Ik wil eerst zorgen dat er brood op de plank komt. Qua medium maakt het in principe niets uit. Het proces bij speelfilms is volgens mij anders. Televisie is ontzettend vluchtig. Zeker de laatste jaren maak ik opnames die twee maanden later uitgezonden worden en weg is het. Het hele proces van een film bedenken, schrijven en maken is totaal anders. Ik zou graag iets willen maken dat je van het begin tot het eind helemaal met je eigen vingers kunt kneden. Dat is bij televisie toch wel wat anders. Ik heb geen ervaring in film maar wel een aantal dramadingen gedaan. Op het moment dat ik draaide vond ik dat afschuwelijk. Het was steeds weer een strijd en gedoe rond het maken van compromissen. Een goede film bestaat na-

tuurlijk ook wel uit een aantal compromissen maar je kunt volgens mij toch het dichtst komen bij wat je wilt vertellen. Een televisieregisseur is veel meer een begeleider van een aantal processen. Hij moet de voorwaarden scheppen zodat er kan gebeuren wat er zou moeten gebeuren. Dat heeft zowel met technische als met inhoudelijke zaken te maken. Het coachen van de presentator en het aansturen van een team, moet zo onzichtbaar mogelijk gedaan worden. Film is veel meer een handtekening. Wat dat betreft steek ik mijn nek dus niet genoeg uit. Dat ligt ook echt aan die hele praktische dingen als getrouwd zijn, drie kinderen hebben en kostwinner zijn. Zeker als freelancer! Als je je agenda vult, zit er voor een deel ook gewoon corvee bij. Dan gaat het puur om het werk. Zo heb ik een hele serie films voor een kappersopleiding gemaakt. Dat is niet meer dan dat er mensen op een stoel zitten die geknipt worden. Oké, het moet er natuurlijk wel perfect op staan en heel goed uitgelicht zijn, maar het hoeft geen betoog dat dat niet de meest artistieke bevestiging is. Maak je daarentegen programma's die je echt raken, die je hart doen kloppen, verdien je misschien weer wat minder. Het gaat om het vinden van de juiste balans. Dat heb je niet altijd in de hand. Maar ik mag niet klagen. Ik heb de afgelopen jaren een aantal dingen kunnen doen die ofwel uit mijn eigen koker kwamen of wel die ik samen met anderen ontwikkeld heb.

Spiritueel

Ondertussen heb ik al een aardig reisje gemaakt. Ik heb een goede gereformeerde jeugd gehad, op de 'School met de Bijbel' gezeten en ging op zondag twee keer naar de kerk. Toen ik later voor de KRO ging werken was die katholieke manier van kijken een verademing. Het spreekt me wel aan dat ze van de kerk naar de kroeg gaan. Dat is vanuit het gereformeerde gedachtegoed ondenkbaar. Voor de KRO heb ik *De Wandeling* gemaakt en sprak ik met die doorgewinterde katholieken. Zij waren traditioneel in de leer maar hadden desondanks toch een soort losheid die me erg beviel. Vaak word ik voor dergelijke programma's gevraagd. Maar het is niet zo dat ik alleen beschouwelijke of spirituele programma's wil maken. Ze zijn leuk om te doen omdat ze over wezenlijke dingen gaan. Je moet luchtig naar zware of levensbeschouwelijk thema's kunnen kijken, daar geloof ik absoluut in. Het liefst zou ik een comedy maken waarin dat soort thema's aan de orde komen. Ik weet zeker dat het kan, ook bij de EO. Sommige vraagstukken zijn al moeilijk genoeg. Draag de kijkers toch verschillende invalshoeken aan door karakters op te voeren die net zo onzeker zijn als zij. Een collega van mij opperde eens "Man bijt God" als programmatitel. Dat is toch heerlijk relativerend.

De kijker ziet het toch niet

Ik denk dat ons verzuilde omroepbestel nu aan een soort infuus ligt. Op een gegeven moment gaat die stekker eruit. Ik heb het gevoel dat het nog een paar jaar doorrommelt tot die zuilen 'echt' helemaal versnipperd zijn. Ik geloof wel in een publieke omroep die gewoon ruimte geeft om juist die levensbeschouwelijke dingen te maken. Programma's voor geselecteerde doelgroepen. Het zou erg slecht zijn als dat zou verdwijnen. Alleen dat systeem waarin zich dat nu binnen Hilversum afspeelt, dat vind ik absurd. Nu hebben we bovendien te maken met een slijtageslag. De kwaliteit

holt gigantisch naar beneden. 'De kijker ziet het toch niet', is het credo. Dat is toch grote onzin. Als je een huis koopt dat kasverrot is, werk je dat niet weg met een verflaagje. Vroeg of laat zien de gebruikers wat er allemaal niet klopt. De basis is aangetast. Van alle televisieploegjes die op weg worden gestuurd, gaat er niet eens meer een geluidsman mee. Er zijn cameramensen die niet meer weten waar die witknop voor dient. Zij komen met blauw materiaal terug en vinden dat dan vreemd. Die slijtageslag! Dat is echt ongelooflijk! Er wordt slechte televisie gemaakt op dit moment. Aan de andere kant moet je natuurlijk als regisseur ook je verantwoordelijkheid nemen. Je kunt bijvoorbeeld zeggen dat je zonder geluidsman niet meer wil draaien of dat je een goede cameraman wil. Als je dat kunt sturen moet je het ook niet nalaten. Als ik voor een programma waar je normaal drie dagen aan zou moeten monteren, maar een dag krijg en ze willen ook nog dat je de audio mix moet laten zitten, dan gaan ze wat mij betreft die grens over. Dan doe ik het niet. Dan vind je je vak toch niet meer leuk. Dat is dodelijk. Als je geen goed werk kan afleveren, doe je maar wat. Het is een kwestie van prioriteiten zowel bij producers als productiehuizen. Wil je je winkel draaiende houden, zullen zij zich ook moeten committeren aan een bepaald soort ondergrens. Dan moet een producent ook zeggen dat hij het niet meer wil.

Erachteraan hobbelen

De uitzendgemachtigden zijn ook niet goed bezig. Zij willen alleen maar dat alle prijzen op de werkvloer omlaag gaan. Dat is absoluut des omroeps. Dat zit daar zo fout! Zeg dan gewoon laten we maar minder uren televisie gaan maken en laten we de dingen die we doen gewoon goed doen. Dat is een verantwoordelijkheid van de echte beslissers maar om de vier jaar zit er weer een andere groep van hen in Den Haag en die leggen de omroep criteria op die helemaal niet aan de publieke omroep opgelegd moeten worden. Ze zijn in de war geraakt na de komst van de commerciëlen. Ze laten de publieke omroep daar achteraan hobbelen. Maar de publieke omroep doet dat slecht na, is te laat en/of komt met een afgezwakt format. Dus er wordt niet echt structureel aan dingen gebouwd, vakinhoudelijk al helemaal niet. Omroepbazen en producenten lopen maar een beetje met Den Haag mee. Ik hoop dat er een groep wijze mensen opstaat die die verantwoordelijkheid wel kan en wil nemen.

interview: Ruud van Gessel / Henk Roozeboom